

Harmincéves a Tiszatáj

Móra Ferenc „hónapos eszmeakaravánok fehérlő csontjainak” mondta 1928-ban az addigi szegedi folyóirat-kísérleteket, „amelyek elhullottak a szegedi részvétlenség Szaharájában. Mind úgy, muzsikás szóval vágott neki a pusztának, aztán egyik bírta benne két hétig, a másik két hónapig, de volt olyan is, amelyik három esztendeig elvánszorgott, de akkor kiadta nagyon elvékonyodott lelkét.”

A tényt jól állapította meg Móra, az okot már kevésbé: nem a „szegedi részvétlenség” volt a legfőbb gát, ennél sokkal nagyobb akadályok is tornyosultak. Élő bizonyosága ennek, hogy amilyen ritkaság volt abban az időben a viszonylag huzamosabb életű folyóirat, olyan természetes ma már, hogy szépen sorakoznak egymás után a Tiszatáj évfordulói. S ez nemcsak Szegeden volt és van így, hanem budapesti és vidéki társlapjainknál is. A felszabadulás — főleg az 1957 utáni időszak — adott a magyar irodalom történetében még sohasem volt lehetőségeket és biztonságot a folyóiratok számára.

Könnyebb vagy nehezebb lett így a helyzetük? — a kérdés nem válaszolható meg egyértelműen, mert amennyivel gondtalanabb a munkájuk az egyik oldalon, annyival próbára tevőbb a feladat a másikon. A létbiztonság nem kivételes jelenség nálunk, egész társadalmunk úgy fejlődött, hogy a „miből élünk?” helyett a „hogyan élünk?” lett az alapkérdés. Éppen ezért: ha régebben még tüntető kihívásnak számított büszkélkedni azzal, hogy egy folyóirat két, három, öt év után egyáltalán van, létezik, akkor ma már az évfolyamok száma önmagában nem érv; ma sokkal csendesebben és szerényebben mindenekelőtt arra kell hivatkozni, hogyan dolgozott és dolgozik a lap.

A Tiszatáj harmincéves története — ugyanúgy, mint egész társadalmunké a felszabadulás után — a folytonosság és a változás egységét mutatja. Folytonos abban, hogy legjobb szándéka szerint mindig a szocialista magyar irodalom ügyét szolgálta, és abban is, ahogyan a tájhoz való kötődést értette és vállalta. Az 1947 márciusi, a legelső számnak a lap céljait körvonalazó írása a lényegyet tekintve máig érvényesen vázolja fel ezt a programot: „A gyanús értelmezésű decentralizáció helyett mi a sajátos, regionális színeket kihangsúlyozó, de ugyanakkor az egész magyarsághoz, az egész magyarságról és Európáról szóló tájkultúrák hívei vagyunk. Folyóiratunk is így véli igazi föladatát betölteni, ha nem Szegeden szerkesztett akármilyen folyóirat lesz, hanem a táji hivatást öntudatosan vállalva, szűri magán keresztül a világot, Európát és a magyarságot!”

A szép elképzelés nem valósult meg kitérők nélkül. A kezdes gondjait a Tiszatáj kétszer is átélte és végigküzdötte. Másodszorra az 1957-es újrainduláskor, amikor előbbi sematikus és provinciális évei után egyre inkább előnyére változott a kedvező körülményekben. Igazi arculatát, ma is meglevő karakterét is ezután alakította ki évről évre, immáron sem Szegeden, sem az országban nem részvétlenségtől kísérve. A harminc év egyik legnagyobb tanulsága éppen ez: úgy újulhat meg a lap igazán, tartalmasan, a mindig soros feladatokhoz méltón, ha közben legjobb hagyományait őrzi és folytatja. A negyedik évtizedben is.